

Paleografieavonden in Hamont I : een oorkonde van de schepenen van Binderveld anno 1556

Deelnemers:

**Jef Geens, Giel Hendriks,
François Joosten, Rombout Nijssen,
Guido Tijskens, Luk Van de Sijpe,
Anny van Dooren**

Gedurende vijf woensdagavonden in mei organiseert heemkring De Goede Stede Hamont paleografieavonden. Samen met Rombout Nijssen van het Rijksarchief buigen wij ons over een tekst die al dan niet met onze stad te maken heeft. Deze avonden staan ook open voor mensen van buiten onze vereniging.

De bijeenkomsten mikken op efficiëntie en onmiddellijke lectuur van teksten: geen theorie over lettertypen, evolutie van het schrift..., maar in spreekwoordelijke zin 'de koe met de horens aanpakken'. Niet altijd gemakkelijk, zeker niet voor de beginners.

Op 2 mei ontcijferden en bespraken wij een oorkonde van de schepenenbank van Binderveld in de gemeente Nieuwerkerken. De oorkonde in kwestie maakt deel uit van de oorkondenverzameling van de abdij van Sint-Truiden. Zij wordt bewaard in het Rijksarchief te Hasselt, en kan er in de leeszaal geraadpleegd worden. Haar aanvraagnummer is 2000. Fier op het resultaat bieden we de tekst graag aan de lezers van Heemkunde Limburg, en vooral aan onze vrienden van Heemkunde Nieuwerkerken aan.

De tekst leert ons dat een zekere *Tawmos Crijkils* zich op 17

maart 1556 bij de schepenbank van Binderveld aanbod om een borg te stellen voor de schulden die hij nog had uitstaan bij de abt van Sint-Truiden. De schepenbank bestond uit zeven schepenen: Antonus vande Laer, Ghiert Menten, Goris van Stapel, Jacop Bosman, Matijs Tijs, Peter van Ottenborch en Bartolomivis Otten. Haar voorzitter was schout Jan van Lamyns. Namens de abt was Hendrick Smets aanwezig. De schulden van Tawmos waren achterstallige pachtbetalingen voor een winning in Kerkom die hij van de abt gepacht had. Voor het jaar 1554 was hij nog 29 Rijns gulden en 11 stuivers achterstallige pacht verschuldigd, en voor het jaar 1555 43 mud en 6 en 7/8 vat koren. Naar geld omgerekend bedroeg zijn volledige schuld bij de abt 175 gulden, 8 stuiver en 1 *blank*. Dat bedrag moest hij tegen *Sintjansmes naest comende* (24 juni) aanzuiveren. De abt en zijn rentmeester hadden blijkbaar weinig vertrouwen in de capaciteit van Crijkils om zijn schulden tijdig af te lossen. Dat blijkt uit het feit dat van hem geëist werd dat hij alvast een jaarlijkse rente van 12 Rijns gulden als borg stelde, waarvoor zijn huis en hof in Binderveld als onderpand gesteld werd.

De Rijns gulden is een gouden munt, die geslagen werd door de vorsten in het Rijngebied, waar ook het vorstendom Luik bij gerekend werd. De blank was een zilveren munt, meestal van laag allooï.

Geldbedragen werden in het ancien régime uitgedrukt in gouden guldens, zilveren stuivers en koperen oorden. Een gulden was 20 stuivers waard, en in een stuiver gingen vier oorden.

Mocht Crijkils zijn schuld tegen Sint-Jansmis niet hebben afgelost, dan trad de abt in het volle bezit van de rente, en moest zijn schuldenaar hem jaarlijks 12 Rijns gulden betalen. Mocht ook betaling van die rente achterblijven, dan kon de abt aan de schepenen kon verzoeken hem in het bezit te stellen van het huis in kwestie. Het huis werd dus eigenlijk met een hypotheek belast. Aangezien er destijds geen kadastrale nummers bestonden waarmee het huis precies kon aangeduid worden, werden hier de reengenoten, of aangrenzende

bezitters opgesomd: *Henrick Vogils ter eender, Peter van Kelbeck ijerven ter tweeder zijen, Peter Crykils ter derder sijen ende des heren strate ter vierder zijen.*

De schepenen rondden de tekst van de akte af door te vermelden dat bij de overdracht van deze rente aan Henrick Smets die de abt vertegenwoordigde, alle vormvereisten – *de usansien ende solemnityten van recht* – in acht genomen waren, en dat zij de oorkonde met hun persoonlijke of *properen* zegels bezegeld hadden. Misschien is dit nog het meest bijzondere aan deze oorkonde: de zegels van de zeven schepenen zitten er nog onbeschadigd aan vast.

Tekstuitgave: RH, *Oorkonden van de abdij van Sint-Truiden, nr. 2000.*

Wy Jan van Lamyns, scoltart des dorps ende hierlickheijt tot Bierdervelt, Antonus vande Laer, Ghiert Menten, Goris van Stapel, Jacop Bosman, Matijs Tijs, Peter van Ottenborch, Bartolomivis Otten, scepinen des dorps en hierlickheijt voerscreven, twijen ende doen cont allen den ghenen dy desen onsen letteren sullen syn oft horen lesen: gruten in onsen here God almechtich.

Met kennis der varheijt sult weeten dat voer ons ghecomen ende ghestan heeft eenen ghenampt Tawmos Crijkils ende heeft openbarlick opghedragen in des scolterten hant in present der scepinen aldar tot Bierdervelt twelf Rinsgulden Brabants erflick tot eender burtocht tot behoeff mijns heren her Joris Sarens, prelaet ende apt tot Sintruen, ende dat op sijn hawss ende hoff onder Bierdervelt ghelegen, reginoet Henrick

Vogils ter eender, Peter van Kelbeck ijerven ter tweeder zijen, Peter Crykils ter derder sijen ende des heren strate ter vierder zijen, ende dat voer sekere resten dy Tamos voerscreven den voerscreven prelaet tecort ende in reste ghebleven es, te weeten xxix Rinsgulden Brabants end xi stuvers Brabants vande jaer l iiii ende vande jaer wijffewijfflich drij en vertich mudde corins ende noch vi vaet ende drij ende eenen halven vierde, maken tsamen in gelde gherekent also sij seede hondert ende wyffensewentich gulden Brabants ende viii stuvers eenen blanck Brabants ende dit altsamen van corenpacht vander wennigen te Kercum ende dat na lawt mijns heren voerscreven register. Item eist qeyste oft Maes voerscreven dise rest niet betalde binnen Sintjansmes naest comende, so mach mijn everdighe here voerscreven syn proffyt dar mede doen met dy voerscreven xii rinsgulden Brabants, hy machse vercopen oft selver behalen voer sijn proper erff rente. Also na opdragen ende vertyen des voerscreven Tawmos der xii rinsgulden Brabants voerscreven, so en es Henrick Smets tot synen versueck ende dat inden name myns her des prelaets voerscreven tot synen versuke dar in gegicht ende ghegoedt nader bancken recht, onverlet eenen yghelyken synen ghenen recht, met ban ende vrede dar taw behurlick te ghescyden nader usansien ende allen solemnityten van recht. In orconde der varheijt allen des gheens ves voerscreven es, so hebben wy scoltart ende scepinen des dorps ende hierlickheijt voerscreven onsen properen zijgulen hier an doen hangen. Ghescijt ende gegeven nader zaliger gheborten ons liefs heren Jesu Criste doenmen screeff dawsint wyfhonder ende lvi den senventiensten dach van mert.